

**5-7-SINF ONA TILI DARSLARIDA IMLOVIY SAVODXONLIKNI OSHIRISH
METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH**

Qozaqova Shahnoza Rahimjon qizi

Namangan davlat pedagogika instituti o‘zbek tili va adabiyoti 1-kurs magistranti

E-mail:shahnozaqozaqova@4gmail.com

Telefon:+998931900970

Annotatsiya

Mazkur maqolada 5–7-sinf ona tili darslarida o‘quvchilarning imloviy savodxonligini oshirishning pedagogik asoslari, zamonaviy metod va texnologiyalardan foydalanish yo‘llari yoritilgan. Shuningdek, imloviy xatolarni kamaytirish, o‘quvchilarning yozma nutqini rivojlantirish hamda interfaol metodlar yordamida ta‘lim samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar

Imloviy savodxonlik, ona tili ta‘limi, interfaol metodlar, diktant, yozma nutq, pedagogik texnologiyalar, ta‘lim samaradorligi, imlo qoidalari, o‘quvchi faolligi

Аннотация

В данной статье рассматриваются педагогические основы повышения орфографической грамотности учащихся 5–7 классов на уроках родного языка. Освещаются эффективные методы, современные педагогические технологии и интерактивные подходы к обучению. Анализируются пути предупреждения орфографических ошибок, развития письменной речи учащихся и повышения качества образования.

Annotation

This article discusses the pedagogical foundations of improving spelling literacy in grades 5–7 during native language lessons. The paper highlights effective teaching methods, modern pedagogical technologies, and interactive approaches used in the educational process. It also analyzes ways to reduce spelling mistakes, develop students’ written speech, and improve the overall quality of education.

Kirish

Ta‘lim tizimida ona tili fanining o‘rni beqiyosdir. Ona tili nafaqat aloqa vositasi, balki o‘quvchilarning tafakkuri, dunyoqarashi va ma‘naviy kamolotini shakllantiruvchi muhim omil hisoblanadi. Shu sababli umumta‘lim maktablarida ona tili darslarini samarali tashkil

etish, ayniqsa o‘quvchilarning imloviy savodxonligini oshirish dolzarb pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi.

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari rivojlangan davrda yozma savodxonlikka bo‘lgan talab yanada ortmoqda. O‘quvchilar ijtimoiy tarmoqlar, mobil ilovalar va internet orqali ko‘plab yozma axborot almashadilar. Biroq qisqartma shakllar, shevaga xos yozuvlar va noto‘g‘ri imlodan foydalanish ayrim hollarda o‘quvchilarning savodxonligiga salbiy ta‘sir ko‘rsatmoqda.

5–7-sinflar o‘quvchilarida imloviy ko‘nikmalarni shakllantirish juda muhim bosqich sanaladi. Chunki aynan shu davrda o‘quvchilarning grammatik bilimlari kengayadi, mustaqil fikrlash va yozma nutq malakalari rivojlanadi. Shuning uchun ona tili darslarida imloviy savodxonlikni oshirish metodikasini takomillashtirish bugungi kunning muhim pedagogik talabidir.

Imloviy savodxonlikning nazariy asoslari

Imloviy savodxonlik — o‘quvchilarning so‘zlarni adabiy til me‘yorlariga mos ravishda to‘g‘ri yozish, imlo qoidalarini amalda qo‘llay olish hamda yozma nutqda xatolarga yo‘l qo‘ymaslik ko‘nikmasidir.

O‘quvchilarning imloviy savodxonligi quyidagi omillar asosida shakllanadi:

- fonetik bilimlarning mustahkamligi;
- grammatik qoidalarni o‘zlashtirish darajasi;
- lug‘at boyligi;
- kitob mutolaasi;
- yoza mashqlarning muntazam tashkil etilishi;
- o‘qituvchining pedagogik mahorati.

Pedagogik kuzatishlar shuni ko‘rsatadiki, o‘quvchilarda quyidagi imloviy xatolar ko‘p 5–7-sinf ona tili uchraydi:

- harf tushirib qoldirish;
- qo‘shimchalarni noto‘g‘ri yozish;
- qo‘shib va ajratib yozishdagi xatolar;
- bosh harflar imlosiga rioya qilmaslik;
- talaffuz va yozilishidagi farqlarni ajrata olmaslik.

Mazkur kamchiliklarni bartaraf etishda ta‘limning innovatsion metodlaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

5–7-sinflarda imloviy savodxonlikni oshirish metodlari

Interfaol metodlardan foydalanish

Interfaol metodlar o‘quvchilarning darsdagi faolligini oshiradi, mustaqil fikrlashga undaydi hamda imlo qoidalarini oson o‘zlashtirishga yordam beradi.

“Xatoni top” metodi

Bu metodda o‘qituvchi tarkibida imloviy xatolar mavjud matnni taqdim etadi. O‘quvchilar esa xatolarni aniqlab, ularni to‘g‘rilashadi. Ushbu usul:

diqqatni kuchaytiradi;

tahliliy fikrlashni rivojlantiradi;

imlo qoidalarini mustahkamlaydi.

“Aqliy hujum” usuli

Mazkur usul orqali o‘quvchilar ma’lum imlo qoidasi yuzasidan o‘z fikrlarini bildiradilar. Masalan, qo‘shib yoziladigan so‘zlarga misollar keltirish orqali mavzu mustahkamlanadi.

ili darslarida:

elektron taqdimotlar;

multimedia vositalari;

interaktiv testlar;

mobil ilovalar;

audio va video materiallardan foydalanish dars samaradorligini oshiradi.

Masalan, interaktiv testlar orqali “Klaster” texnologiyasi

Klaster usuli yordamida o‘quvchilar imlo qoidalarini sxema va jadval ko‘rinishida tizimlashtiradilar. Bu esa ma’lumotni uzoq muddat eslab qolishga yordam beradi.

Diktantlarning imloviy savodxonlikdagi o‘rni

Diktant o‘quvchilarning yozma savodxonligini rivojlantirishning eng samarali vositalaridan biridir. Ayniqsa, 5–7-sinflarda quyidagi diktant turlaridan foydalanish maqsadga muvofiq:

lug‘at diktanti;

izohli diktant;

saylanma diktant;

yod diktanti;

ijodiy diktant.

Lug‘at diktanti

Lug‘at diktanti orqali qiyin yoziladigan so‘zlar muntazam takrorlanadi. O‘qituvchi har bir diktantdan so‘ng xatolar ustida ishlashi kerak.

Ijodiy diktant

Ijodiy diktantlarda o‘quvchilar berilgan so‘zlar asosida gap yoki matn tuzadilar. Bu esa ularning yozma nutqini rivojlantiradi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish

Bugungi kunda ta’lim jarayonini zamonaviy texnologiyalarsiz tasavvur etib bo‘lmaydi. Ona t o‘quvchilar o‘z xatolarini tez aniqlash va tuzatish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Audio matnlar esa talaffuz va yozilishdagi farqlarni yaxshiroq anglashga yordam beradi.

Mustaqil yozma ishlarning ahamiyati

O‘quvchilarning imloviy savodxonligini oshirishda mustaqil yozma ishlarga alohida e’tibor qaratish zarur. Jumladan:

insho;

bayon;

matn tuzish;

hikoya yozish;

esse yozish kabi topshiriqlar yozma nutqni rivojlantiradi.

Yozma ishlar davomida o‘quvchi imlo qoidalarini amalda qo‘llashga odatlanadi. Bu esa savodxonlik darajasining oshishiga xizmat qiladi.

Imloviy xatolarni kamaytirish yo‘llari

O‘quvchilarda uchraydigan imloviy xatolarni kamaytirish uchun quyidagi tavsiyalar muhim hisoblanadi:

Har bir mavzuni muntazam takrorlash;

Individual yondashuv asosida ishlash;

“Imlo daftari” yuritish;

Ko‘proq badiiy adabiyot o‘qishga undash;

Ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish;

O‘quvchilarni mustaqil fikrlashga o‘rgatish;

Xatolar ustida tizimli ishlash.

Ayniqsa, “imlo daftari” usuli samarali hisoblanadi. O‘quvchi o‘zi yo‘l qo‘ygan xatolarni maxsus daftarga yozib boradi va muntazam takrorlaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, 5–7-sinf ona tili darslarida imloviy savodxonlikni oshirish ta’lim sifatini belgilovchi asosiy omillardan biridir. O‘quvchilarning savodli yozish ko‘nikmasini shakllantirish uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va innovatsion yondashuvlardan samarali foydalanish lozim.

Dars jarayonida diktantlar, mustaqil yozma ishlar, elektron vositalar hamda ijodiy topshiriqlarning muntazam qo‘llanishi o‘quvchilarning imloviy savodxonligini sezilarli darajada oshiradi. Natijada o‘quvchilarda adabiy til me’yorlariga rioya qilish, yozma nutq madaniyatini shakllantirish va mustaqil fikrlash ko‘nikmalari rivojlanadi

Foydalanilgan adabiyotlar

1. G‘ulomov A., Qosimova K. Ona tili o‘qitish metodikasi. – Toshkent, 2020.
2. Mahmudov N. O‘zbek tilining imlo qoidalari. – Toshkent, 2021.
3. Yo‘ldoshev J. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent, 2019.
4. Umumiy o‘rta ta‘lim davlat ta‘lim standarti. – Toshkent, 2022.
5. Karimov I. Yuksak ma‘naviyat — yengilmas kuch. – Toshkent: Ma‘naviyat, 2008.

- 6.